

Samenwerken?

Natuurlijk, maar HOE?

Veel scholen lijken in hun functioneren nu soms nog te veel op volkstuintjes. Je hebt een gezamenlijk complex, waarin ieder zijn eigen tuintje heeft waar hij verantwoordelijk voor is. Iedereen bepaalt zelf wat er gekweekt wordt en hoe hij dat doet. Maar de oogst blijkt veel hoger te zijn als je de krachten echt bundelt!

TEKST EN FOTOGRAFIE NICO VAN DER MEER

Natuurlijk maken de hobbytuinders gezamenlijke afspraken over gebruik van de faciliteiten, gezamenlijke regels om alles ordelijk te laten verlopen en een plek waar je gezellig met elkaar een kop koffie kunt drinken. Er zijn afspraken over materialen voor algemeen gebruik, gezamenlijke inkoop van plantmateriaal en dergelijke. Natuurlijk helpen de volkstuinters elkaar, geven ze elkaar advies en tips, wisselen ze soms ervaringen uit, zorgen ze dat de planten water krijgen als iemand dat om welke reden dan ook niet zelf kan doen of ze lenen elkaar een hark of een schop. Er wordt zeker samengewerkt, maar er is geen gezamenlijke verantwoordelijkheid als het gaat om wat en hoe er geteeld wordt.

Maak op 26 september kennis met professor Andy Hargreaves en onderzoek samen hoe u het sociaal kapitaal van uw school kunt vergroten.

GOED VOOR LERAAR EN LEERLING

Het belang van samenwerken wordt binnen scholen breed erkend. Zonder samenwerking is het niet mogelijk om vernieuwing en verbetering van het onderwijs voor elkaar te krijgen.

Er is veel en onweerlegbaar bewijs dat samenwerken zowel ten goede komt aan leerlingen als aan leraren. Tenminste, als je op een goede manier samenwerkt.

Professioneel samenwerken verbetert de prestaties van de leerlingen, bevordert dat leraren in het onderwijs willen blijven werken en verbetert de implementatie van veranderingen. De vraag is dus niet meer óf leraren zouden moeten samenwerken, want zoals in elk beroep kun je alleen maar goed je werk doen ten dienste van je 'klanten' als de professionals hun kennis delen en uitwisselen.

Veel scholen hebben het ook in hun schoolvisie of schoolplan als belangrijk uitgangspunt opgenomen: **Leren van elkaar en met elkaar**. Tegelijkertijd wordt er in de praktijk soms meer gesproken over samenwerking dan dat er werkelijk wordt samengewerkt en van elkaar wordt geleerd. De grote vraag is dus **hoe** en **hoe goed** leraren, schoolleiding en andere opvoeders samenwerken. Waar is de samenwerking op gericht en hoe krijgt de samenwerking in de praktijk vorm? Niet alle vormen van samenwerken zijn even effectief of wenselijk. Niet alle vormen van samenwerken zijn geschikt voor de teamleden die ermee werken of voor de onderhanden taak.

PROFESSIONEEL EN COLLECTIEF

Andy Hargreaves beschrijft in zijn nieuwe boek *Collaborative Professionalism* op basis van onderzoek in verschillende landen waar goede samenwerking aan moet voldoen. Hij maakt een onderscheid tussen professioneel samenwerken en collectieve professionaliteit.

Het professionele aspect van samenwerking gaat over het met elkaar realiseren van een sterke en professionele cultuur. Een cultuur die zich kenmerkt door het nemen van goede besluiten, je verbinden aan verbetering, delen en verdiepen van expertise en

een goede relatie met de kinderen en ouders waar je voor werkt. Het samenwerkende aspect van professionalisme zit vooral in de wijze waarop de professionals samen handelen in plaats van samen praten en bespiegelen hoe het beter kan.

Hargreaves schetst in zijn boek verschillende ontwikkelingsfasen en gaat dieper in op de laatste fase, over de diepere vormen van collectieve professionaliteit.

Op basis van zijn onderzoek formuleert hij **tien basisprincipes van collectieve professionaliteit**.

1. Collectieve Autonomie

Hierbij zijn onderwijsgegenden onafhankelijker van top-down opgelegde bureaucratie, maar afhankelijker van elkaar.

2. Collectieve Doelgerichtheid (Efficacy)

Collectieve doelgerichtheid/doeltreffendheid gaat om de overtuiging dat we met elkaar een verschil kunnen maken voor onze leerlingen, wat er ook gebeurt.

3. Gezamenlijk Onderzoek

Samen problemen, situaties en verschillen in lespraktijk analyseren om zodoende beter te worden in wat je doet. Leraren denken eerst na in plaats van snel problemen op te lossen.

4. Gezamenlijke Verantwoordelijkheid

De verplichting om elkaar te helpen om goed onderwijs voor alle kinderen te realiseren. Het gaat niet over mijn leerlingen, maar over onze leerlingen.

5. Gezamenlijke Initiatieven

Het gaat om minder initiatieven, maar tegelijkertijd om meer initiatief. Iedereen doet mee om elkaar te ondersteunen en beter te worden in zijn vak.

6. Wederzijdse Dialoog

Leraren spreken met elkaar over het werk dat zij doen. Tijdens professionele ontmoetingen, waarin ook lastige zaken besproken worden en waar eerlijke feedback gegeven wordt aan elkaar. Er is sprake van gewaardeerde verschillen in opvattingen over ideeën, materialen of gedrag van leerlingen.

7. Gezamenlijk Werk uitvoeren

Samen aan het werk door bijvoorbeeld samen een planning te maken, team teaching, actie-onderzoek, gestructureerde feedback geven, bespreken van leerlingenwerk, enzovoort.

8. Gezamenlijke Visie, Doel en Ambitie

Het gaat om een gezamenlijk doel dat verder gaat dan goede resultaten alleen. Het gaat ook om pedagogische doelen gericht op de ontwikkeling van kinderen als persoon en als deelnemer aan de samenleving.

9. Samenwerking met leerlingen

Bij de diepere vormen van samenwerkende professionaliteit zijn leerlingen actief betrokken in het leerproces en werken ze met de leraar samen aan hun ontwikkeling.

10. Iedereen kent 'het grote plaatje'

Iedereen weet waar men samen op uit is. Men ziet het voor zich, leeft ernaar en realiseert het met elkaar.

Op 26 september 2018 is professor Andy Hargreaves te gast op de conferentie die Bazalt, HCO en RPCZ organiseren over dit onderwerp. Hij legt dan ook een nadrukkelijke relatie met het begrip 'sociaal kapitaal' uit zijn boek *Professioneel kapitaal*. U hebt dan de kans om niet alleen kennis te nemen van zijn verhaal, maar ook met hem samen te werken in de vertaling van deze inzichten naar uw eigen school. Meer informatie en inschrijven via www.aanmelder.nl/hargreaves.

